

La iniciativa dels presents «Estudis d'Història Medieval» ha d'ésser agràida a l'entusiasme i a l'activitat d'alguns membres de les darreres promocions de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, els quals han sabut captar per a llur empresa no solament l'interès de determinats joves mestres de la nostra història, disposats de bell antuvi a fer-los costat en la realització d'aquell projecte, sinó també la simpatia i la col·laboració de personalitats ja madures del nostre món acadèmic, així com de professors d'universitats estrangeres i fins i tot d'estudiosos externs al cercle actiu de les filials de l'Institut d'Estudis Catalans.

Des del moment que sorgí la idea dels «Estudis d'Història Medieval» fins a la publicació d'aquest primer volum no han transcorregut gaires mesos. Una de les causes que més han contribuït, sens dubte, a la celeritat en la seva execució, ha estat el desig dels iniciadors — compartit, no cal dir-ho, pel Consell Directiu de la Societat Catalana d'Estudis Històrics — de dedicar els treballs que els era donat d'aplegar-hi — que seran seguits d'altres, sense tardança, en altres volums — a l'insigne historiador Ferran Soldevila, en ocasió del seu setanta-cinquè aniversari, que s'escau el dia 24 de l'actual mes d'octubre.

Entretenir-nos ací a exposar minuciosament els mèrits del professor Ferran Soldevila per tal de justificar i d'explicar la decisió dels redactors dels «Estudis d'Història Medieval» i de tota la Societat Catalana d'Estudis Històrics seria una tasca tan fàcil com inútil.

És de tothom prou coneguda la interminable successió d'estudis, de manuals, de notes breus, que el mestre dels nostres historiadors ens ha anat oferint, indefallentment, al llarg del temps — juntament amb obres collectives, compostes sota la seva eficaç direcció, com Un segle de vida catalana i la Història dels catalans —: múltiples històries generals de Catalunya, d'extensió, d'execució i de destinació diferents, des de la d'esperit crític, vasta, minuciosament anotada, pensada per als universitaris i els erudits, fins a la compendiosa, bellament il·lustrada, redactada de cara als infants — gairebé totes amb més d'una edició, i fins i tot alguna d'elles reeditada mitja dotzena de vegades —; aquella celebrada Història d'Espanya, d'arrels apregonades en la perifèria peninsular,

amb una visió, per tant, ben sovint diferent de la de les històries tradicionals, tributàries generalment d'una mentalitat central si no centralista, escrita en llengua catalana, que no ha estat possible encara d'editar — qui ens en podria precisar les causes veritables? — en la seva versió original; les biografies consagrades a grans personalitats de la nostra terra, exhaustives algunes d'elles, plenes de dades i de documents, com la primerenca sobre la muller d'Alfons el Magnànim i les encara no finides dedicades a Jaume el Conqueridor i a Pere el Gran, i d'altres de caràcter popular, com les incloses en conegudes i útils col·leccions de divulgació d'algunes editorials barcelonines, sense oblidar les destinades a un públic culte però no especialitzat; els nombrosos treballs d'investigació escampats per diverses revistes històriques o per Festschriften — entre els quals no poden ésser oblidats els que apleguen la documentació sobre Bernat Metge, els que tracten dels almogàvers i de l'esperit bel·licós dels catalans, els que escateixen la possibilitat de l'existència d'una poesia èpico-popular catalana i en rastregen diverses mostres a través de prosificacions dins les nostres cròniques medievals, els dedicats al desafiament de Pere el Gran amb Carles d'Anjou, a Zurita com a historiador, a la presó de Pau-Ignasi de Dalmases i Ros, al període de Barcelona privada d'universitat i a la restauració d'aquesta l'any 1837, a diversos aspectes de la història moderna i contemporània de les terres catalanes, i a tantes d'altres matèries —, alguns dels quals treballs, singularment els apareguts damunt les pàgines de la «Revista de Catalunya» — on la constant col·laboració del professor Soldevila ha estat considerada sempre com a modèlica —, foren reunits després en volum sota el títol de Recerques i comentaris.¹

I qui no té present, també, en la memòria, el curriculum vitae de l'eminent estudiós? Format a les universitats de Barcelona i de Madrid, i principalment als Estudis Universitaris Catalans, dels quals — i d'Antoni Rubió i Lluch, la seva figura més representativa — ell es proclamà sempre deixeble, ingressa ben aviat al Cos d'Arxius, Biblioteques i Museus, que el destina, passat un període d'aprenentatge en altres dipòsits documentals, a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i a la Biblioteca Universitària de Barcelona; lector de llengües i literatures hispàniques en una universitat anglesa, recorre trenta anys més tard la Gran Bretanya i Irlanda en ocasió d'una tanda de conferències en diverses universitats d'aquells països; professor d'Història de Catalunya a la Universitat Autònoma de Barcelona i a l'Escola de Bibliotecàries

¹ No volem ací referir-nos, és clar, a les activitats del gran historiador com a poeta, com a proïsta, com a dramaturg i com a traductor, ni tampoc a la seva — en altres temps incansable — activitat periodística. En el darrer d'aquests volums d'homenatge esperem de poder donar una bibliografia al més completa possible de Ferran Soldevila.

fins al final de la guerra civil — abans havia estat professor auxiliar a la Facultat de Filosofia barcelonina —, es fa càrrec, en tornar de l'exili — un exili compartit amb il·lustres personalitats del món de les nostres lletres —, de la docència de la mateixa disciplina als Estudis Universitaris Catalans, on els més destacats dels nostres historiadors actuals han pogut beneficiar-se dels seus profitosos ensenyaments; secretari-redactor, en la seva joventesa, de l'Institut d'Estudis Catalans — càrrec que, com ha estat recordat sovint, ha arribat a imprimir caràcter a tots aquells qui l'han ocupat —, és elegit després membre de la seva Secció Històrico-Arqueològica — membre adjunt a partir del 1947, membre numerari des del 1963 —, i és cridat també a formar part d'altres corporacions acadèmiques catalanes o estrangeres, on la seva col·laboració, sempre desitjada i benvinguda, ha estat certament considerada com de les més valuoses; delegat adjunt de l'Institut d'Estudis Catalans al Comitè Internacional de Ciències Històriques, assisteix, acompanyant o substituint Ramon d'Alòs-Moner, delegat permanent, a les reunions del dit comitè tingudes a Budapest i a la Haia, així com representa l'Institut i la Universitat de Barcelona, respectivament, en els congressos internacionals d'Història de Varsòvia i de Zuric; designat per l'Institut, juntament amb Ramon d'Abadal i de Vinyals, per formar part de l'assemblea de la novella-ment creada Associació Espanyola de Ciències Històriques, hi duu més d'una vegada la representació d'aquell; membre del comitè permanent dels congressos d'Història de la Corona d'Aragó des de la represa d'aquests en la postguerra, intervé en l'organització — i hi participa activament — dels congressos de Saragossa, de Mallorca, de Càller i de Barcelona, on les seves comunicacions i intervencions són acollides amb el respecte degut al seu alt mestratge.

Cal recordar, encara — i nosaltres seríem els qui menys podríem oblidar-ho —, que el professor Ferran Soldevila, membre fundador de la nostra Societat Catalana d'Estudis Històrics, n'ocupa ininterrompudament des dels seus inicis, aviat farà vint-i-cinc anys, la primera vice-presidència, com a cap de la seva Secció d'Història, des de la qual ha aconseguit de dur a terme una tasca extraordinàriament útil.

Els «Estudis d'Història Medieval» no podien, doncs, iniciar llur publicació sota uns millors auspicis. Els Estudis dedicats a Ferran Soldevila en ocasió del seu setanta-cinquè aniversari, que n'ompliran els primers volums, constitueixen una manifestació ben palesa de la continuïtat de la millor tradició erudita a casa nostra, i també de l'afecte i de l'estima que historiadors de diverses generacions, tant de les terres catalanes com d'altres països, senten envers aquell qui, a través de les seves obres — on ha sabut aliar

amb èxit el positivisme més rigorós amb un idealisme sempre científicament justificat —, es manifestà ràpidament com un gran mestre.

Abans de posar punt final a aquestes breus ratlles introductòries no ens podem estar de regradar ben cordialment tots els qui han intervingut, d'una manera o altra, en la realització d'aquests «Estudis d'Història Medieval» que la Societat Catalana d'Estudis Històrics es proposa de fer arribar als estudiosos d'una manera aperiòdica: les senyoretetes Carme Batlle i Gallart, Maria-Mercè Costa i Paretas i Maria-Teresa Ferrer i Mallol i els senyors Joan F. Cabestany i Fort, Josep M. Font i Rius, Anscari M. Mundó i Marcet, Manuel Riu i Riu i Jaume Sobrequès i Callicó, que s'han compromès a assegurar-ne la redacció; els autors dels diversos treballs que formen aquestes miscel·lànies d'homenatge al professor Ferran Soldevila; els generosos i intel·ligents mecenes que, per a aquest i per als volums que el seguiran, han promès una ajuda que haurà de fer més suportable l'inevitable dèficit de la publicació i el nom dels quals serà recordat en el lloc arinent, i, en suma, els anònims i soferts col·laboradors — correctors, impressors, gravadors, etc. — que han contribuït també, amb llur innegable esforç, a possibilitar una feliç navegació a la fràgil nau d'aquests «Estudis».

Barcelona, octubre 1969